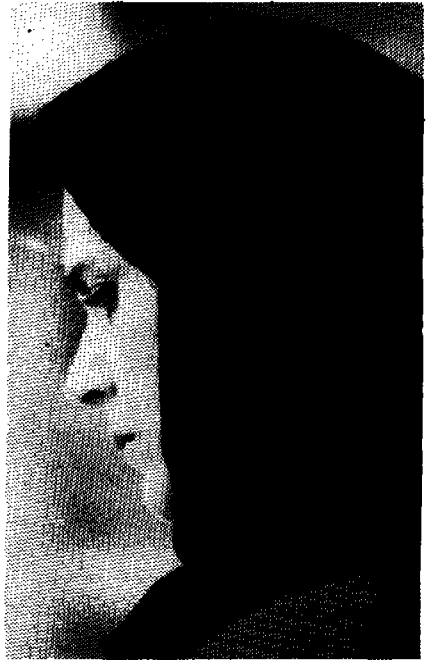

• خانم پریسا:

فراگرفتن موسیقی ایرانی سه مرحله دارد: _ تحصیل و یادگیری تکنیک _ ریاضت _ کشف و شهود

خانم فاطمه واعظی (پریسا) برای کسانی که سالیان طولانی با علاقه و دقت و کنجکاوی موسیقی ایرانی را دنبال کرده اند، نامی ناآشنا نیست. وی در طول عمر هنری خود عملاً نشان داد که می‌توان به عنوان یک زن هنرمند در سالهای قبل از انقلاب اسلامی نقش موثری در این رشته از هنر ملی ایران داشت و علاوه بر آن علیرغم تمامی جاذبه‌های مادی‌یی که در سالهای واپسین عمر نظام منحوس شاهنشاهی برای فریب و انحراف و جذب هنرمندان کشور ایجاد شده بود، سالم ماند و حتی با تحمل بسیاری از مسایل، ارزش کار هنری را به سطح کافه‌ها و کاباره‌های کثیف آن دوران، تقلیل نداد.

و شاید صرفاً به همین دلیل بود که بعد از پیروزی انقلاب اسلامی، شخصیت واقعی و ارزش حقیقی کار خانم پریسا در مقایسه با آن خیل عظیمی که از موسیقی به عنوان وسیله‌ی موثری در جهت ایجاد فساد و بی‌پندوباری در جامعه استفاده می‌کردند، ناشناخته نماند و از ایشان به عنوان استاد آواز - برای خواهران علاقمند - دعوت به کار شد. و او که می‌توانست مانند بعضی از دیگران - به اصطلاح - هنرمندان در همان ابتدای پیروزی انقلاب به خارج از کشور برود و درقبال هزاران هزار دلار پول و کسب شهرت از طریق فیلمهای ویدئویی، هنر خود را تقدیم ضد انقلاب بی‌هویت عیاش کاباره‌نشین پاریس و لوس آنجلس کند، در کشور خودش باقی ماند و به کارش به عنوان استاد آواز در انجمن حفظ و اشاعه موسیقی ایرانی - وابسته به صدا و سیما ی جمهوری اسلامی - ادامه داد.

آنچه را که در زیر می‌خوانید، حاصل گفتگوی ادبستان با خانم فاطمه واعظی (پریسا) استاد آواز ایرانی است.

□ نام واقعی شما چیست؟ خلاصه‌ای از زندگی‌تان را برای خوانندگان ادبستان بگویید.
■ نام حقیقی من فاطمه واعظی است. در خانواده‌ای متوسط به دنیا آمده‌ام. دوران کودکی و جوانی‌ام در برگرنده نکته یا مطلب خاصی که قابل ذکر باشد، نیست. اما این را شاید بعضی‌ها ندانند که خانواده‌ام معتقدات دینی و حتی عرفانی داشتند. پدر بزرگ و بیشتر افراد خانواده‌ی پدری‌ام واعظ بوده‌اند و به همین جهت است که نام خانوادگی‌مان «واعظی» است.

□ از چه زمانی شروع به فراگیری این هنر کردید؟
■ «صدای خوب» در خانواده ما موروثی است. من هم به دلیل این موهبت خدادادی از دوران کودکی به خواندن علاقه داشتم، اما آموزش موسیقی سنتی را زمانی آغاز کردم که دیپلم دبیرستان را گرفته بودم. در سال آخر دبیرستان، در مسابقات هنری رتبه اول را به دست آوردم، و اندکی بعد با مرحوم کریمی - استاد آواز ایران - آشنا شدم و از آن به بعد تحت نظر ایشان به تعلیم پرداختم.

□ مراحل مختلف تعلیم خود را نزد استاد شرح دهید. اصولاً شیوه تدریس مرحوم کریمی به چه صورت بود؟

■ سبک تدریس مرحوم کریمی به شیوه قدما بود. می‌دانید که قدما موسیقی را به روش سینه به سینه (بدون نت) تدریس می‌کردند. من به علت علاقه زیادی که به موسیقی داشتم، خیلی زود تمام دستگاهها را آموختم و از آنجایی که مشتاق یادگیری سبک قدما بودم، در حاشیه آموزش دستگاهها، به مطالعه روی کار خوانندگان قدیمی از طریق صفحات بازمانده از آنها پرداختم. به این ترتیب، با دنیای دیگری از موسیقی آشنا و حتی مجذوب آن شدم.

□ فعالیت رسمی‌تان چگونه آغاز شد؟

■ فعالیت رسمی من ابتدا از «فرهنگ و هنر» آغاز شد. بعد از آن دوره دوم فعالیت‌م را با مرکز حفظ و اشاعه موسیقی ملی (انجمن حفظ و اشاعه موسیقی ایرانی

□ در موسیقی عرفانی ایران، مجال است شخصی بدون ایمان، بتواند به مراحل بالا برسد

□ آواز خواندن زنان و پخش صدای آنان در جمهوری اسلامی باید تحت ضوابط دقیق شرعی و اسلامی باشد و کنترل شود، در غیر این صورت، زنان خواهند خواند و بسیار هم خواهند خواند، اما در خفا و بدون رعایت هیچگونه اصول و موازین اسلامی و اخلاقی

فعلی) آغاز کردم و کنسرت هائمی هم در داخل و خارج از کشور از این طریق اجرا شد. بعد از پیروزی انقلاب اسلامی به مدت سه سال در ارشیو مرکز حفظ و اشاعه، مشغول مطالعه و بررسی سبک قلیما بودم. بعد از آن، به علت تحولات اداری، ادامه این کار برای من میسر نبود تا این که حدود سه سال قبل از طرف سازمان صدا و سیما، مجدداً به کار دعوت شدم و از آن تاریخ تا به امروز در مرکز حفظ و اشاعه موسیقی مشغول تدریس هستم.

□ آیا شما با تئوری موسیقی و سلفیژ (نت خوانی) و احیاناً نواختن سازی هم آشنایی دارید؟ آیا فکر می کنید یک آوازخوان ایرانی، لزوماً باید تئوری موسیقی و مسایل علمی مربوطه را هم بداند؟

■ بله، من با سه تار آشنایی دارم. چند سال است که مشغول یادگیری این ساز هستم و معتقدم یک خواننده حتماً باید با یک ساز آشنایی داشته باشد. و همین طور در مورد تئوری موسیقی و سلفیژ هم باید بگویم که برای خواننده‌ی ایرانی تاحدی لازم است. من خود مدتی تئوری موسیقی و سلفیژ را آموختم اما تدریس آواز همواره به همان صورت سنتی بوده و هست.

□ شما در گذشته به بازخوانی بعضی از ترانه‌ها و تصنیفهای قدیمی پرداخته‌اید. کدام یک از ترانه‌سازان قدیمی ما مورد علاقه‌تان بوده‌اند؟

■ شنیدا و عارف.

□ کیفیت خوانندگی ردیف موسیقی ایرانی در زمان ما چگونه است؟ نظر خودتان را در این باره بگویید.

■ آنچه ما امروز به عنوان ردیف خوانی از بسیاری از خوانندگان جوان می شنویم، فقط نمایشی از معلومات و تکنیک خشک و خالی است، بدون هیچگونه ابتکار و ذوق و کیفیت معنوی. البته بگویم که در شروع کار موسیقی، تقلید لازم است ولی بعد از مدتی باید به اصطلاح به مقام «نوآوری» رسید تا بتوان نام هنرآموز را یک هنرمند واقعی گذاشت و این به دست نمی آید مگر در نتیجه زحمات بسیار زیاد. من بارها گفته‌ام که موسیقی عیناً مانند گام نهادن در عرفان عملی است و به همان ترتیب، مراحل دارد: اول، تحصیل و فراگرفتن تکنیک.

دوم، ریاضت. سوم، کشف و شهود.

متأسفانه امروزه هنرجویان این رشته، فقط در همان مرحله اول باقی می ماندند و تصور می کنند تمام مراحل استادی را طی کرده اند و کار را به پایان رسانده اند. درحالی که بعد از مرحله اول، تازه کارهای اصلی باقی مانده است و اصل، آن دوم مرحله بعدی است. این که می گویم «ریاضت» منظورم «ریاضت جسمانی» نیست، منظورم «ریاضت فکری» است. و این یعنی رعایت جنبه اخلاقی هنر. اساس هرکاری را «انگیزه»ی آن کار تشکیل می دهد. شما مثلاً «روژه» را در نظر بگیرید: یکی روژه می گیرد و انگیزه اش حفظ حیثیت است در این جهان، دیگری می خواهد لاغر شود! یکی هم هدفش از این کار، حفظ الصحه است. کار همه آنها هم در ظاهر امر و به چشم ما، روژه است. اما انگیزه اصلی گرفتن روژه، اطاعت امر خدا، جلب رضایت او و قرب به وی است، و اینها با هم بسیار تفاوت دارند. علامت و نشانه «انگیزه خدایی»، صداقت است. آن کس که با این انگیزه صحیح کار را انجام می دهد، کارش مسلماً نتیجه مطلوب دارد و مؤثر واقع می شود. و

□ سبک تدریس مرحوم کریمی به شیوه قدما بود

□ بعد از پیروزی انقلاب اسلامی به مدت سه سال در ارشیو مرکز حفظ و اشاعه موسیقی ملی، مشغول مطالعه و بررسی سبک قدما بودم. و از سه سال قبل به دعوت سازمان صدا و سیما به تدریس آواز ایرانی پرداختم

□ عارف و شنیدا از بهترین ترانه سازان ما بوده اند

□ آنچه امروز از بسیاری از خوانندگان جوان می شنویم، نمایشی از معلومات و تکنیک خشک و خالی است بدون هیچگونه ابتکار و ذوق و کیفیت معنوی

□ اساس هر کاری را «انگیزه»ی آن تشکیل می دهد. انگیزه اصلی در موسیقی باید «خدایی» باشد و آن کس که با این انگیزه کار را انجام می دهد مسلماً کارش نتیجه مطلوب دارد و مؤثر واقع می شود

□ اگر فردی به قصد خودنمایی و جلوه فروشی و کسب منفعت مادی وارد موسیقی ایرانی شود، برای پیشبرد کارش مرتکب ریاکاری و خیانت خواهد شد

بنابراین کسی که وارد موسیقی می شود، ابتدا باید ببیند انگیزه اصلی اش چیست؟ اگر به قصد خودنمایی و جلوه فروشی و کسب منفعت مادی وارد این کار می شود، مسلماً نخواهد توانست صداقت داشته باشد و به همین جهت برای پیشبرد کارش بدون تردید مرتکب ریاکاری و خیانت خواهد شد. و به همین دلیل است که من قلیما معتقدم در موسیقی سنتی ایران که یک موسیقی ذوقی و عرفانی است، محال است شخصی بدون ایمان بتواند به مراحل بالا و کشف و شهود و حتی نوعی الهام، برسد. چون لازمه سیر در این رشته، منزّه شدن و تصفیه شدن از رذایل اخلاقی است. فروتنی و نیستی، از صفات اصلی موسیقی معنوی است، درحالی که پایه موسیقی غیرخدایی بر غرور و خودنمایی گذاشته شده و این هم از صفاتی است که مکرراً در قرآن نهدی شده است. از جمله در آیه ۲۰ سوره ۶۷ که فرموده است: «ان الکافرون الا فی غرور - کفار نیستند، مگر در غرور...»

□ اهل فن موسیقی، شما را یک هنرمند برتر می دانند که صاحب نجات است. آیا در ادامه حرفه‌یانتان می توانید بگویید که یک هنرجوی مبتدی برای آنکه به مرحله ای از کمال برسد، چه باید بکند؟

■ این که اهل فن مرا یک آوازه خوان برتر می دانند حسن نظر خودشان است و البته موجب دلگرمی من. اما من همچنان خودم را یک هنرجوی مبتدی می دانم. دامنه‌ی موسیقی عرفانی ایران آنچنان وسیع است که انسان هرچه در آن بیشتر تفکر می کند، بیشتر به نادانی خود پی می برد، ۷ سال دوران کناره گیری ظاهری از موسیقی - به دور از جنجال و هیاهو - فرصت مناسبی بود برای تفکر و تعمق بیشتر در مورد جنبه های معنوی موسیقی، زیرا جنبه‌ی ظاهری و تکنیکی آن تاحدودی طی شده بود (مرحله اول) اما درک این معنا که راستی هر گوشه ای و هر نمه ای چه پیامی باید داشته باشد و چه اثری باید در دل انسان باقی بگذارد، احتیاج به تعمق و ریاضت (به آن معنی که گفتم) داشت. و این دوران - به یک معنی - «انزوا» فرصت بسیار مناسبی بود برای تزکیه‌ی نفس از خودنمایی، جلوه فروشی، غرور و تکبر... و تفکر در این معنی که اساس کار دنیا چیزی نیست، مگر متاعی فریبنده: «و ما الحیوة الدنیا الا متاع الغرور.»

در نتیجه پیامی که من به عنوان یک «هنرجوی» موسیقی ایرانی برای دیگر دوستان هنرجو دارم این است که فقط به تکنیک اکتفا نکنند و بدانند که تنها با انسان شدن و تخلق به اخلاق صحیح این حرفه و آموختن اصول اخلاقی کار می توانند در مسیر تبدیل به یک هنرمند واقعی قدم بردارند و کارشان اثر معنوی داشته باشد.

□ شما در حال حاضر، استاد آواز هستید و برای خواهران تدریس می کنید. آیا نظر خاصی در این زمینه دارید؟

■ زنان آوازه خوان، همیشه در ایران مطرح بوده اند. در کتاب خالقی از استاد مینا و استاد زهره به عنوان دو استاد موسیقی نام برده شده است. در کتاب الاغانی هم در این مورد مطالب فراوان گفته شده. به نظر من آواز خواندن زنان و بخش صدای آنان باید تحت ضوابط دقیق شرعی و اسلامی کنترل شود، زیرا در غیر این صورت، زنان خواهند خواند، و بسیار هم خواهند خواند، اما در خفا و بدون رعایت هیچگونه اصول و موازین اسلامی و اخلاقی... □ متشکریم.

از آثار بزرگان موسیقی ایران مجموعه بسازید

- ۱- چکاوک
  - ۲- ضرباهنگ
  - ۳- شور
  - ۴- انتظار
  - ۵- سپیده
  - ۶- خوابهای طلایی
  - ۷- افسون
  - ۸- شهر آشوب
  - ۹- پر نیان
  - ۱۰- همایون
  - ۱۱- افشاری
  - ۱۲- از نیستان
  - ۱۳- آلبوم شش کاسته
  - ۱۴- آتشی در نیستان
  - ۱۵- شیدایی
-
- سه تار استاد احمد عبادی
ضرب استاد حسین تهرانی
کمانچه استاد اصغر بهاری
پیانو استاد جواد معروفی
پیانو استاد جواد معروفی
پیانو استاد جواد معروفی
آلبوم سه کاسته آثاری از استاد جواد معروفی
دونوازی سنتور و تمبک حسین تهرانی ، فرامرز پایور
نی استاد محمد موسوی
نی استاد محمد موسوی
آلبوم دو کاسته نی استاد محمد موسوی
آثاری از اساتید موسیقی سنتی ایران
همنوازی سه تار استاد جلال ذوالفنون آواز شهرام ناظری
همنوازی سه تار استاد جلال ذوالفنون آواز تعریف
-

مؤسسه انتشاراتی، فرهنگی و هنری رنگین کمان
از تهران و شهرستانها نماینده فعال میپذیریم
جهت هر گونه سفارش با تلفنهای ۳۱۲۵۴۴ و ۷۵۶۸۹۱ تماس حاصل فرمائید.

تقدیم دوستداران موسیقی اصیل ایرانی مینماید.

اطلاعیه شرکت هالکو

نوار دود عود

سنگساز: پرویز مشکاتیان

طبل آهنگ: کامبیز روشن‌روان

سوزان آواز: استاد علی اصغر بهاری و داریوش طلانی

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

با مجوز شماره ۷۱۹ وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
متقاضیان مسواند جهت اطلاع و تهیه اثر هنری به
آدرسهای زیر مراجعه نمایند:

اداره فروش و نمایشگاه شماره (۱) سونی:
خیابان جمهوری اسلامی، چهارراه شیخ هادی،
ساختمان سونی

تلفنهای: ۶۴۰۸۴۷۶ - ۶۴۰۹۵۷۱ - ۶۶۸۶۵۷

نمایشگاه شماره (۲) سونی:

خیابان جمهوری اسلامی، بعد از چهارراه سی تیر، نبش
کوچه مسعود سعد.

تلفن: ۶۷۴۱۰۷